

Examensarbete, Högskolan på Åland, Utbildningsprogrammet för
sjukskötare

SJUJSKÖTARES ERFARENHETER AV OMVÅRDNAD AV PATIENTER MED DROGPROBLEMATIK

- en litteraturöversikt

Claire Moore & Nadja Steiner

2022:32

Datum för godkännande: 02.06.2022

Handledare: Anette Häggblom

EXAMENSARBETE

Högskolan på Åland

Utbildningsprogram:	Sjukskötare
Författare:	Claire Moore, Nadja Steiner
Arbetets namn:	Sjukskötares erfarenheter av omvårdnad av patienter med drogproblematik - en litteraturöversikt
Handledare:	Anette Häggblom
Uppdragsgivare:	

Abstrakt:
<p>Bakgrund: Endast tio procent av patienterna med drogproblematik som söker vård får den behandling de behöver. Patienter anser det svårt att prata med sjukskötare om droger och ansåg sig inte få den vård de var i behov av.</p> <p>Syfte: Att belysa sjukskötares erfarenheter av omvårdnaden av patienter med drogproblematik.</p> <p>Metod: En kvalitativ litteraturöversikt med induktiv förhållningssätt.</p> <p>Resultat: Två huvudkategorier framkom, <i>sjukskötares erfarenheter av stöd och samarbete</i> samt <i>sjukskötares erfarenheter av utmaningar i omvårdnaden</i> med underkategorierna <i>sjukskötarens guidande hand, kommunikation i vårdteamet, sjukskötarens behov av kunskap, attityder och stigma</i> samt <i>komplexitet med medicinsk behandling</i>.</p> <p>Diskussion: Resultatet tolkas med anknytning till andra vetenskapliga artiklar och kopplas till Joyce Travelbees omvårdnadsteori.</p> <p>Konklusion: Fynd av betydelse är; <i>sjukskötares bristande kunskap</i> samt <i>sjukskötares attityder och stigma</i>. Med hjälp av dessa fynd kan omvårdnaden utvecklas och förbättras genom bland annat nya riktlinjer.</p>

Nyckelord (sökord):
<i>Sjukskötare, erfarenheter, drogproblematik, patienter, omvårdnad, kvalitativ, kunskap</i>

Högskolans serienummer:	ISSN:	Språk:	Sidantal:
2022:32	1458-1531	Svenska	43

Inlämningsdatum:	Presentationsdatum:	Datum för godkännande:
25 maj 2022	16 maj 2022	2 juni 2022

DEGREE THESIS

Åland University of Applied Sciences

Degree Programme:	Bachelor of healthcare
Author:	Claire Moore, Nadja Steiner
Title:	Nurses Experiences of Caring for Patients with Substance Abuse - a Literature Review
Academic Supervisor:	Anette Häggblom
Commissioned by:	

Abstract:

Background: Only ten percent of patients with drug problems who seek care receive the treatment they need. Patients found it difficult to talk to nurses about their drug habits.

Aim: To shed light on nurses' experiences of caring for patients with drug problems.

Method: A qualitative literature review with an inductive approach.

Result: Two main categories emerged. These main categories are nurses' experience of support and collaboration and nurses' experiences of challenges in nursing. The five subcategories were the nurse's guiding hand, communication in the care team, the nurse's need for knowledge and attitudes and stigma and complexity of medical treatment.

Discussion: The results are interpreted in connection with other studies and is connected to Joyce Travelbee's nursing theory.

Conclusion: Significant findings were identified. These were; *nurses' lack of knowledge about patients with drug problems* as well as *nurses' attitudes and stigma towards patients with drug problems*. Through these findings new practices and guidelines can be generated. With the help of these findings, nursing can be developed and improved.

Key words:

nurses, experiences, drug problems, patients, caring, qualitative, knowledge

Serial number:	ISSN:	Language:	Number of pages:
2022:32	1458-1531	Swedish	43

Handed in:	Date of presentation:	Approved:
25 May 2022	16 May 2022	2 June 2022

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
2. BAKGRUND	6
2.1 Omvårdnad	7
2.2 Problemformulering	8
2.3 Syfte	9
3. METOD	10
3.1 Datainsamling	10
3.2 Urval	11
3.3 Analysmetod	12
3.4 Forskningsetik	12
4. RESULTAT	14
4.1 Sjukskötares erfarenheter av stöd och samarbete	14
4.1.1 Sjukskötarens guidande hand	15
4.1.2 Kommunikation i vårdteamet	15
4.2 Sjukskötares erfarenheter av utmaningar i omvårdnaden	16
4.2.1 Sjukskötarens behov av kunskap	16
4.2.2 Attityder och stigma	17
4.2.3 Komplexitet med medicinsk behandling	18
5. DISKUSSION	20
5.1 Resultatdiskussion	20
5.2 Metoddiskussion	23
5.3 Konklusion	26
KÄLLFÖRTECKNING/REFERENCE LIST	28
BILAGOR/APPENDICES	34

Ett speciellt tack riktas av skribenterna till handledare Anette Häggblom samt övriga medstuderande, för stöd under arbetets gång.

1. INLEDNING

“Substance abuse in an illness to be treated as any other illness with compassion and understanding.”
(Neville & Roan, 2014, p. 342).

I detta arbete används drogproblematik som ett paraplybegrepp som innefattar all icke-medicinsk narkotikaanvändning. Detta innefattar användning av droger och läkemedel, för att uppleva ett rus och därmed inte som medicinsk behandling.

Folkhälsomyndigheten i Sverige rapporterar att 36,3 miljoner personer i världen uppskattas leva med drogproblematik (Folkhälsomyndigheten, 2022). Endast tio procent av personer med drogproblematik som söker vård får den behandling de behöver, förorsakat delvis av brist på specialistvård för patienter med drogproblematik (Jack et al., 2017). Enligt Ford et al. (2008) söker patienter med drogproblematik bland annat sjukvård för att erhålla vård för infektiösa sjukdomar orsakade av droganvändning, skador, trauma samt psykiska symtom. Utöver detta lider patienter med drogproblematik många gånger av immunbrist som förvärrar deras allmänhälsa. Immunbrist uppstår på grund av livsstilsproblem, såsom bristfällig näring och hydrering, dålig hygienpraxis, stress och rökning. Patienter med drogproblematik upplever ofta förlängd återhämtning från sjukdom. Detta bland annat på grund av motvillighet att stanna kvar på sjukhuset tills patienten är färdigbehandlad, vilket påverkar återhämtningen (Ford et al., 2008). I Wakeman et al. (2016) ansåg 31 procent av sjukskötarna att drogproblematik skiljer sig från andra kroniska sjukdomar. Sjukskötarna ansåg att användandet av substanser är ett val patienten själv gör (Ford et al., 2008; Wakeman et al., 2016). Personer med drogproblematik upplever åtskilliga gånger att de blivit felbehandlade och att vården varit bristfällig (Ford et al., 2008). Av dessa orsaker föreligger ett behov av att utforska ämnet vidare och därigenom belysa erfarenheter i omvårdnaden från sjukskötares perspektiv. Förhoppningen är att denna litteraturöversikt bidrar med ökad kunskap om sjukskötarens erfarenheter från mötet med patienter med drogproblematik samt därigenom höja sjukskötares beredskap att möta dessa patienter.

2. BAKGRUND

Helt tillförlitlig statistik kring narkotika användandet i Finland och på Åland är problematisk att förvärva (Ålands statistik och utredningsbyrå [ÅSUB], 2021). Detta på grund av att det i Finland är både olagligt att inneha och använda narkotika, vilket kan förhöja tröskeln för att föra ämnet på tal (Finska Läkarföreningen Duodecim, 2021; ÅSUB, 2021). Dock visar undersökningar som genomförts att 19 procent av befolkningen i Finland år 2014, i åldrarna 15 till 69 hade provat minst en drog. Cannabis är den vanligaste drogen i Finland och användandet av denna drog ökar (Finska Läkarföreningen Duodecim, 2021). En åländsk undersökning gjord 2021 visade att även på Åland är cannabis den vanligaste drogen (ÅSUB, 2021). Cannabisanvändning har visat kunna ge fördröjda neurotoxiska effekter på impuls kontroll samt leda till hämmad minnesfunktion hos ungdomar (Morin, et al., 2018). Forskning gjord i Sverige visar att ungdomar som växer upp i lågutbildade områden har mer än en 50 procentig risk att bruka droger, jämfört med ungdomar som växer upp i högutbildade områden (Åslund & Nilsson, 2013).

Undersökningen gjord av ÅSUB (2021) visade att 0,8 procent av de svarande använde opioidläkemedel utan läkarordination. Institutet för hälsa och välfärd (THL, 2020a) noterar att en undersökning som gjordes 2017 visade att 31 300 - 44 300 personer missbrukade opioider och amfetamin i Finland. Buprenorfin, som används vid behandling av opioidberoende, är den vanligaste drogen i Finland som orsakar dödsfall (THL, 2020b). Användandet av buprenorfin och psykotropa läkemedel, speciellt bensodiazepiner eller upplösta buprenorfin tabletter som injiceras intravenöst, ökar risken för en allvarlig överdos (Boyd et al., 2003). Näst vanligaste orsaken till överdosrelaterade dödsfall i Finland är oxikodon. I Sverige och Norge är det heroin som orsakar flest dödsfall och i Danmark metadon. År 2020 avled 5,84 personer per 100 000 invånare i Finland på grund av drogrelaterade orsaker. I Sverige var den siffran 6,44, Norge 5,66 och Danmark 4,29. I Europa uppskattades denna siffra vara 2,26 dödsfall per 100 000 invånare. Dock kan denna statistik vara påverkad av skillnader i utredning och rapportering av dödsorsaker, varför jämförelse mellan de nordiska länder lämpar sig mer (THL, 2020b).

2.1 Omvårdnad

Enligt Sandberg (2015) innefattar omvårdnad fler aspekter, bland annat livsvärlden. Livsvärlden, en persons individuella syn på världen, skiljer sig åt mellan sjukskötare och patient. I vården speglas detta bland annat genom ett maktförhållande. Detta maktförhållande bör sjukskötaren vara ytterst medveten om. Med hjälp av trygghet, ett rikt språk och yrkeskunnande minskar risken för att ett besvärande underläge uppstår. Även kommunikationen är väsentlig i omvårdnaden av patienter. Valfungerande kommunikation bidrar till patientens hälsa och välbefinnande. Det är framförallt viktigt att kommunikationen och mötet med patienten håller hög kvalitet genom att sjukskötaren är närvarande, lyhörd, empatisk, ärlig och accepterande. Patientens upplevelse av omvårdnaden påverkas av sjukskötarens förmåga att visa respekt, vara trygg i sig själv, vara medveten om sitt kroppsspråk samt inneha integritet. Positiva personliga egenskaper hos sjukskötaren, som att vara intresserad av att hjälpa patienten och vara stödjande i samtalet, främjar samtalet med patienten (Sandberg, 2015).

Strike et al. (2020) belyser att patienter med drogproblematik många gånger kände att de inte blev trodda. Detta speciellt när patienterna sökte vård för smärta och drogtolerans. Patienterna uppfattade att vårdpersonalen endast antog att patienterna var drogsökande när de uppsökte vård för smärta. Detta ledde till att patienterna undvek att uppsöka vården, om det inte var livsnödvändigt. För att undvika besvär, tillrättavisningar eller att bli utskrivna undvek patienter med drogproblematik att prata om sina drogproblem med sjukskötaren eller visa att de var påverkade (Strike et al., 2020). När patienterna väl uppsökte vården var det uppemot tre gånger mer vanligt att patienter med drogproblematik skrev ut sig själva mot medicinsk rådgivning än andra patientgrupper. Orsakerna till detta var bland annat underbehandlad abstinens, pågående begär att bruka droger, okontrollerad smärta samt stigmatisering och diskriminering av vårdpersonalen (Simon et al., 2019).

År 2018 fick 3300 personer substitutionsbehandling mot opioidberoende i Finland (THL, 2020a). Läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende (LARO) är en behandling som

kombinerar läkemedel och beroendeorienterad samtalsbehandling ordnat av socialvården. Läkemedelspreparaten innehåller buprenorfin eller metadon i syfte att rehabilitera patienten. Målet är att få patienten drogfri, minska skador och förbättra patientens livskvalitet (Mankinen et al., Ålands hälso- och sjukvård, 2020).

Psykosociala behandlingar, som används vid behandling av personer med narkotikamissbruk, är bland annat kognitiv beteendeterapi (KBT). KBT används för att identifiera risksituationer och skadliga beteenden som kan leda till användning av droger och som kan öppna för nya problemlösningsstrategier. KBT behandlar patientens grundläggande övertygelser, har som mål att förändra personens känslor, beteende och att stärka självregleringen genom övningar. Andra metoder som används är motiverande samtal, belöningsterapi och lösningorienterad terapi. Även gemenskapsterapi används som behandling. Fokuset är då på att lära sig vardagliga färdigheter och avståndstagande med stöd från andra klienter och personal (Finska Läkarföreningen Duodecim, 2021).

2.2 Problemformulering

Problematiken i samhället är omfattande. I studien av Jack et al. (2017) framkom att enbart tio procent av personer med drogproblematik som söker vård får den behandling de behöver (Jack et al., 2017). För en person kan drogproblematiken innebära en stor risk för både den psykiska och fysiska hälsan. Många gånger vågar patienterna inte berätta för sjukskötare om sin droganvändning, även om sjukskötaren tar upp ämnet. Då droganvändning är straffbart i Finland finns det en möjlighet att även risken för straff höjer tröskeln för att föra ämnet på tal (Finska Läkarföreningen Duodecim, 2021). Denna patientgrupp upplever många gånger att de blir felbehandlade. Dessutom kan vården uppfattas som avsiktligt ineffektiv (Ford et al., 2008). Då sjukskötare kan ha en nyckelroll i patientens tillfrisknande, kan sjukskötarens kunskap vara avgörande för patientens tillfrisknande. Patientens tillstånd kan kräva att sjukskötare kan tillhandahålla en sådan omvårdnad. Denna litteraturöversikt ämnar att undersöka sjukskötares erfarenheter av omvårdnaden de tillhandahåller till patienter med drogproblematik.

2.3 Syfte

Syftet med denna litteraturöversikt var att belysa sjukskötares erfarenheter av omvårdnaden av patienter med drogproblematik.

3. METOD

Denna litteraturöversikt har en kvalitativ metod. Med kvalitativ avses att studera personers levda erfarenheter av ett fenomen. En kvalitativ metod är lämpligt när forskaren är intresserad av att beskriva, förstå och tolka respondenternas upplevelser av en företeelse (Henricson & Billhult, 2012). Induktiv förhållningssätt valdes då syftet för arbetet var att belysa sjukskötares erfarenheter av vård av patienter med drogproblematik. Ett induktivt förhållningssätt drar slutsatser från erfarenheter. Ett deduktiv förhållningssätt skulle således inte vara lämpligt att arbeta efter, då ett deduktivt förhållningssätt utgår från en teori eller metod (Henricson & Billhult, 2012). De kvalitativa artiklarna som har använts i detta arbete är baserade på omvårdnadsforskning. Omvårdnadsforskning avses att förbättra och säkra vården, skapa mer jämlik vård för patienter och deras närstående samt efterforskar nya metoder och omvårdnadsåtgärder (Svensk sjuksköterskeförening, 2021).

3.1 Datainsamling

Med hjälp av databaserna Cinahl Complete och PubMed har studier sökts fram. Databaserna valdes som sökmotorer då de har hög täckningsgrad inom aktuellt område, passar syftet för arbetet och databasernas söksystem var lämpliga för denna studie. CINAHL Complete innehåller material på engelska och inom omvårdnad. PubMed innehåller material inom medicin men har även material inom omvårdnad. Artiklarna sällades fram genom sökord som lämpar sig till studiens syfte (Karlsson, 2012). De sökord som har använts för att sälla fram artiklarna är: *nurses experiences, substance use, opioid use disorder, illicit drug use och addiction problems*.

Sökorden användes i olika kombinationer med booleska operatoren AND. Kombinationer med booleska operatoren NOT och OR användes ej, då NOT och OR inte ledde till en tillräckligt snäv sökning och därmed för många irrelevanta artiklar framkom. Booleska operationer avser hur sökord har kombinerats. MeSH termer användes med mål att hitta artiklar som uppfyllde denna studies syfte. MeSH termer, även kallade Medical Subject Headings (medicinska ämnesrubriker) taggar artikeln med flera synonymer och variationer av ord vilket gör det lättare att hitta artiklar inom samma ämne (Karlsson, 2012).

3.2 Urval

Inklusions- och exklusionskriterier har använts för att genomföra en grovsällning med hjälp av genomläsning av utvalda artiklars abstrakt. Inklusionskriterierna var kvalitativa artiklar, med tillgängligt abstrakt, peer reviewed, på engelska, med sjukskötare som informanter samt publicerade mellan år 2012-2022 (Se bilaga 1). Val av denna tidsintervall gjordes då Svensk sjuksköterskeförening (2021) lyfter vikten av att sjukskötare ständigt bör upprätthålla sin yrkeskompetens. Exklusionskriterierna i denna litteraturöversikt var artiklar publicerade tidigare än år 2012, artiklar med andra språk än engelska och av kvantitativ design. Därutöver var exklusionskriterium artiklar som ej besvarade syftet och ej hade sjukskötare som informanter. Därefter valdes åtta studier som uppfyllde syftet för studien (Se bilaga 2).

Efter genomläsning av abstrakt utifrån inklusions- och exklusionskriterier, lästes artiklar som svarade på syftet i sin helhet av båda författarna (Henricson & Billhult, 2012). Artikelsökningen resulterade i totalt 185 artiklar som tänkbara att uppfylla syftet. Åtta artiklar valdes som fördelaktigt svarade på syftet, till denna litteraturöversikt. En av de åtta artiklarna sållades fram genom manuell sökning. Manuell sökning underlättar materialinsamlingen samt är väsentligt för att få fram ett bra slutresultat. Manuell sökning innebär att material sållas fram genom litteraturförteckningar, författares/medförfattares alster eller genom hyperlänkar i databaser (Karlsson, 2012). Denna litteraturöversikt innehåller åtta vetenskapliga artiklar enligt anvisningar från Högskolan på Åland (Högskolan på Åland, 2011). Alla artiklar som används i denna litteraturöversikt har genomgått en kvalitetsgranskning enligt mall skapad av Olsson och Sörensen (2011) för att säkerställa att artiklarna håller god kvalitet (Se bilaga 2). Sju av de åtta artiklarna i denna studie bedöms ha grad I kvalitet och en artikel bedöms ha grad II kvalitet (Olsson och Sörensen, 2011). Enligt Wallengren & Henricson (2012) är det dessa grader på kvalitet som bör inkluderas i resultatet.

3.3 Analysmetod

Materialet i denna litteraturöversikt har noggrant lästs igenom ett flertal gånger för att sedan analysera sjukskötares erfarenheter av att vårda patienter med drogproblematik. I denna litteraturöversikt används innehållsanalys. Detta för att upptäcka nya sammanhang i artiklarna. Därmed sammanfattades artiklarna för att sedan bryta ner datan till koder (Danielson, 2012). En tankekarta användes för att bearbeta dessa koder. Tankekartor kan skapa en struktur i analysen samt organiserar och sammanfattar materialet (Henricsson, 2012a). Med hjälp av tankekartan framkom två huvudkategorier och fem underkategorier (Danielson, 2012).

3.4 Forskningsetik

Helsingforsdeklarationen beskriver att medicinsk forskning som utövas med människor bör ta hänsyn till flera etiska aspekter. Bland annat att de involverade skall vara kapabla till att ge informativt samtycke, deltagares integritet skall skyddas, en etisk kommitté skall kontrollera studien och ge sitt godkännande. Studier som involverar mänskliga försökspersoner bör överensstämma med allmänt accepterade vetenskapliga metoder (World Medical Association, 2018). Forskaren bör vara välbekant med det aktuella området och forskningen får endast godkännas om den är möjlig att genomföras med respekt för människovärdet, mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Forskningens mål är att uppnå ny kunskap för att uppnå ökad förståelse. Om möjligt skall forskningen lösa problem och uppnå positiva förändringar, även kallat forskningens kunskapskrav (Olsson & Sörensen, 2011). Som en del av god vetenskaplig praxis skall forskning, även examensarbeten, utföras med öppenhet, respektfullhet, ärlighet och försiktighet (Arene, u.å). Plagiat innebär att en forskare använder ett forskningsmaterial, medvetet eller omedvetet, på ett sätt att användningen ger ett vilseledande resultat av den aktuella forskningen. Detta avviker från god forskningspraxis. Plagiat avses när en forskare framställer bland annat text, idéer, data och resultat som forskarens egna, när det i själva verket är framställt av någon annan (Vetenskapsrådet, 2017). Genom att ange källor visar denna litteraturöversikt att andra forskares material har tolkats och inte plagierats. De ovan nämnda forskningsetiska principerna och forskningsråd har tagits i beaktande, genom att endast

välja artiklar till studien där det framgår att respondenterna blivit informerade om syftet med studien samt givit sitt samtycke. Ett kvalitetskrav var även att artiklarna erhållit godkännande av en etisk kommitté. För att publicera en artikel i medicinska- och vårdvetenskapliga tidskrifter krävs godkännande av en etikprövningsnämnd (Olsson & Sörensen, 2011).

Den förförståelse (Olsson och Sörensen, 2011) som författarna har av omvårdnad av patienter med drogproblematik är att den ofta saknar riktlinjer samt att sjukvårdspersonalen oftast är negativt inställda till att vårda denna patientgrupp. Det finns få forskningsstudier gällande sjukskötarens roll i omvårdnaden och behandling av patienter med drogproblematik (Abram, 2018). Droganvändandet i samhället kan möjligtvis vara ett så komplext problem där alla står handfallna. Detta kan självklart påverka forskningen. Författarna är dock medvetna om detta och arbetar aktivt för att dessa förförståelser inte skall påverka denna litteraturöversikt.

4. RESULTAT

Artiklarnas resultat är grundade ifrån data samlad från intensivvården (Wedin et al., 2019), mödravården (Miles et al., 2013), ambulansen (Bohm et al., 2019), psykiatriska enheter (Johansson & Wiklund-Gustin., 2015, Lundahl et al., 2013) samt sjukskötare som specifikt arbetar med patienter med substansbrukssyndrom (Horner et al., 2019; Morley et al., 2015; St.Marie, 2016). Fyra av artiklarna i resultatet var från Sverige (Bohm et al., 2019; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Lundahl et al., 2013; Wedin et al., 2020), två från USA (Horner et al., 2019; St.Marie, 2016), en från Australien (Miles et al., 2013) och en från Storbritannien (Morley et al., 2015).

Två huvudkategorier framkom under analysen av de utvalda artiklarna. Dessa huvudkategorier var sjukskötares erfarenheter av stöd och samarbete samt sjukskötares erfarenheter av utmaningar i omvårdnaden. Under dessa två huvudkategorier framkom fem underkategorier sjukskötarens guidande hand, kommunikation i vårdteamet, sjukskötarens behov av kunskap, attityder och stigma samt komplexitet med medicinsk behandling.

Tabell 1. Huvudkategorier och underkategorier

Huvudkategorier	Sjukskötares erfarenheter av stöd och samarbete	Sjukskötares erfarenheter av utmaningar i omvårdnaden
Underkategorier	Sjukskötarens guidande hand Kommunikation i vårdteamet	Sjukskötarens behov av kunskap Attityder och stigma Komplexitet med medicinsk behandling

4.1 Sjukskötares erfarenheter av stöd och samarbete

I detta avsnitt presenteras sjukskötares erfarenheter av stöd och samarbete. Underkategorier som framkom var sjukskötarens guidande hand samt kommunikationen i vårdteamet.

4.1.1 Sjukskötarens guidande hand

Kärnan i att vara stödjande för patienter med drogproblematik var för sjukskötaren att uppmuntra patienten till eget ansvar. Sjukskötaren och patienten skulle tillsammans hitta patientens motivation till tillfrisknande (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; St.Marie, 2016). Dock hade patienterna svårigheter att ta egna beslut om sin vård, vilket ledde till att det var svårare för sjukskötarna att stödja och vårda dem (Miles et al., 2013; Horner et al., 2019; Wedin et al., 2019). Det var av vikt för sjukskötaren att få patienten att förstå att hen är en person bakom drogproblematiken (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Miles et al., 2013; St.Marie, 2016; Wedin et al., 2019). Att vara rak och ärlig i sitt möte med patienterna, medförde att patienterna kände sig säkra och trygga (Lundahl et al., 2013). Sjukskötarna ansåg att en av de viktigaste aspekterna i mötet, med patienter med drogproblematik, var att visa engagemang (Miles et al., 2014). Engagemang innebar att sjukskötarna var närvarande, visade omtänksamhet, respekt och förståelse för patienternas situation (Lundahl et al., 2013; Miles et al., 2014). Genom att visa engagemang resulterade det i att patienterna återkom till vården vid behov (Miles et al., 2014).

Om vårdmötet inte ledde till önskad utgång sågs det som en konsekvens av att patienten inte var villig och motiverad (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015). Det ansågs inte vara orsakat av brist i omvårdnaden (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; St.Marie, 2016). Det var även av vikt att sjukskötarna inte gav fel eller olika information till patienterna (Horner et al., 2019; St.Marie, 2016). Detta gällde till exempel när det talades om när patienterna nästa gång skulle erhålla sina läkemedel eller vilken dos, då patienterna använde sjukskötarnas ord och handlingar mot varandra (Horner et al., 2019).

4.1.2 Kommunikation i vårdteamet

Sjukskötarna belyste vikten av att hela vårdteamet samarbetade (Bohm et al., 2019; Lundahl et al., 2013; Horner et al., 2019; Miles et al., 2013; St.Marie, 2016). Sjukskötarna framförde att stödjande kollegor och tillgång till ett vårdforum för att prata om stressiga och svåra situationer var nödvändigt (Horner et al., 2019; Lundahl et al., 2013). Om vårdteamets samarbete brast riskerade det att patienter inte fick den hjälp de behövde, varken på avdelningen eller efter

utskrivning. Detta medförde en risk för återfall i drogproblematiken (Lundahl et al., 2013). Sjukskötarna kände ett behov av att prata med varandra. Dock kände de sig tvungna att vara återhållsamma med vad de delade med sig av för information. För att undvika att kollegorna skulle påverkas av de negativa känslor gentemot en patient som sjukskötaren kände (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015). Sjukskötarna uttryckte att interpersonellt känslomässigt stöd från ledningen var en viktig, men försummad del av arbetet i teamet (Horner et al., 2019).

4.2 Sjukskötares erfarenheter av utmaningar i omvårdnaden

I detta avsnitt presenteras sjukskötares erfarenheter av utmaningar i omvårdnaden. Underkategorier som framkom var sjukskötarens behov av kunskap, attityder och stigma samt komplexitet med medicinsk behandling.

4.2.1 Sjukskötarens behov av kunskap

Sjukskötare som arbetade på intensivvårdsavdelningen kände sig trygga i den kunskap och de verktyg de hade för att vårda patienter med drogproblematik. De ansåg dock att de trots detta var i behov av mer kunskap gällande missbruk och överdoser (Wedin et al., 2019). Sjukskötarna ansåg att de var i behov av återkommande undervisning om droger (Bohm et al., 2019; Wedin et al., 2019; Lundahl et al., 2013). De önskade utbildning i smärthantering för patienter med opioidberoende, läkemedelsinteraktioner och alternativa behandlingar vid smärta (Horner et al., 2019). Det fanns även behov av kunskap och fortbildning i att förhindra och möta hot och våld (Wedin et al., 2019). Sjukskötarna var i behov av kunskap kring vad som sker med patienterna och var de får fortsatt hjälp med sin drogproblematik efter vården på enheten (Horner et al., 2019; Wedin et al., 2019). Möten och diskussioner med personal och specialister som arbetar med patienter med drogproblematik önskades av sjukskötarna (Horner et al., 2019; Miles et al., 2013; St. Marie, 2016; Wedin et al., 2019). När sjukskötarna utvecklade sina kunskaper och färdigheter i engagemang, samt byggde upp genuin respekt och medkänsla, försvann det som upplevdes som en kamp i vårdrelationen och framgångsrika relationer uppstod. Att öka sin erfarenhet och kompetens ledde till en känsla av tillfredsställelse i sitt arbete som sjukskötare (Miles et al., 2013; Morley et al., 2015).

4.2.2 Attityder och stigma

Sjukskötare ansåg att patienter med drogproblematik många gånger var manipulativa, aggressiva, icke-medgörliga, misstrodda, ohygieniska och generellt utmanande att vårda (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019; Lundahl et al., 2013; Morley et al., 2015; Wedin et al., 2019). Wedin et al. (2019) belyser att den negativa inställningen till patienter med drogproblematik ledde till ett sämre vårdmöte. Att sjukskötarna var medvetna om sina attityder möjliggjorde att en god relation kunde skapas med patienterna och att bättre vård kunde ges (Lundahl et al., 2013). Sjukskötare ansåg att patienterna egenhändigt hade orsakat sina problem. Denna känsla förstärktes speciellt hos sjukskötarna om patienten var upprörd, aggressiv eller våldsam (Wedin et al., 2019).

Patienterna med drogproblematik uppfattades i vissa fall som krävande och svåra att tillfredsställa. Speciellt när patienterna hade orealistiska förväntningar och inte samma behandlingsmål som sjukskötarna. Detta skapade frustration hos sjukskötarna (Bohm et al., 2019; Lundahl et al., 2013; Horner et al., 2019; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Wedin et al., 2019). Att inte kunna göra mer än sin professionella roll upplevdes frustrerande och gav en känsla av maktlöshet hos sjukskötarna (Morley et al., 2015; Wedin et al., 2019). Sjukskötare kände sig även förtvivlade och maktlösa, då de upplevde sig tvungna att skydda sig själva genom att inte engagera sig känslomässigt. Flera sjukskötare ansåg att de hade förlorat sin förmåga att känna empati till patienterna (Wedin et al., 2019).

Sjukskötarna kände rädsla över att arbetssituationen skulle bli stressig och svår när patienter med drogproblematik kom till enheten. Rädslan uppstod bland annat på grund av att sjukskötarna inte visste vilka droger patienterna tagit eller om patienterna var upprörda eller aggressiva (Wedin et al., 2019). Sjukskötarna upplevde att patienter med drogproblematik kunde vara opålitliga och att sjukskötarna inte kunde tro på det patienten sade (Horner et al., 2019; Wedin et al., 2019).

Sjukskötarna fick utstå både verbala och fysiska angrepp från patienterna (St.Marie, 2016; Wedin et al., 2019), vilket i vissa fall ledde till en rädsla för sin egna hälsa (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Wedin et al., 2019). Patienternas angrepp, enligt sjukskötarna, ledde till

sämre vård (Wedin et al., 2019). Sjukskötarna upplevde det svårt att inte ta saker personligt när de arbetade med denna krävande patientgrupp (Horner et al., 2019).

4.2.3 Komplexitet med medicinsk behandling

Sjukskötare upplevde osäkerhet i läkemedelsbehandlingsbeslut när det gällde patienter med drogproblematik (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019; Lundahl et al., 2013). Patienternas egenskaper och fysiska tecken på smärta påverkade sjukskötarnas uppfattning om patienten och hans smärta (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019; Lundahl et al., 2013; Morley et al., 2015; Wedin et al., 2019). Sjukskötarna ansåg att smärtlindrande läkemedel vanligtvis var det bästa sättet att lindra smärta och att inte kunna administrera smärtstillande läkemedel uppfattades som fel. Sjukskötare rapporterade dock att de avstod från eller var mer återhållsamma med att ge läkemedel till patienter med drogproblematik (Bohm et al., 2019; St.Marie, 2016). Sjukskötarna ansåg att patienter med drogproblematik borde erbjudas vård, men att endast behandla med smärtstillande läkemedel inte var en lösning (Bohm et al., 2019). Det var svårt att få tillgång till och motivera patienterna till icke-medicinska metoder för behandling av smärta, som till exempelvis massör eller psykolog (St.Marie, 2016). Patienterna önskade ofta snabba lösningar (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; St.Marie, 2016). Andra åtgärder för att lindra smärta var att bygga förtroende och ge patienten trygghet och vård i en lugn miljö samt att bara finnas till och visa respekt för patientens upplevelser (Bohm et al., 2019; St.Marie, 2016). Smärtbehandling och omvårdnaden behövde skräddarsys utifrån varje enskild patient (Bohm et al., 2019; Morley et al., 2015)

Sjukskötarna upplevde att patienterna i vissa fall var drogsökande (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019; Morley et al., 2015; St.Marie, 2016). Speciellt när patienterna specificerade en önskan om läkemedel och dosering vid smärtlindring (Bohm et al., 2019; Morley et al., 2015). Patienter som ansågs av sjukskötarna att inte var drogsökande, angav inte vilket läkemedel de ville ha utan framförde enbart en önskan att få smärtlindring. Sjukskötarna uppfattade ofta patienter, som frekvent och regelbundet kontaktade vården på grund av odiagnostiserad smärta, som drogsökande (Bohm et al., 2019). Flera sjukskötare beskrev en känsla av ångest och rädsla för att

få en före detta drogmissbrukare att bli beroende igen om de administrerade läkemedel till patienten (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019).

5. DISKUSSION

Syftet med denna litteraturoversikt var att belysa sjukskötares erfarenheter av omvårdnaden av patienter med drogproblematik. Litteraturen som sällades fram för att finna material som svarade på syftet och kvalitetsgranskades därefter. Med hjälp av de åtta artiklar som framkom skapades koder som resulterade i två huvudkategorier samt fem underkategorier. Dessa kategorier analyserades därefter för att få fram ett resultat. I resultatet uppkom två huvudkategorier, sjukskötares erfarenheter av att stöd och samarbete samt sjukskötares erfarenheter utmaningar i omvårdnaden samt de fem underkategorierna sjukskötarens guidande hand, kommunikation i vårdteamet, sjukskötarens behov av kunskap, attityder och stigma samt komplexitet med medicinsk behandling.

Två betydande fynd identifierades i resultatet. Dessa betydande fynd är: sjukskötares brist på kunskap kring patienter med drogproblematik samt sjukskötares attityder och stigma gentemot patienter med drogproblematik. I resultatdiskussionen kommer huvudfynden att diskuteras mot och jämförs med tidigare forskning. Resultatdiskussionen speglas även i ljuset av Joyce Travelbees teori (2003) om mellanmännsliga relationer. Som grund för denna diskussion används Henricson (2012b).

5.1 Resultatdiskussion

Det första betydande fyndet är sjukskötares bristande kunskap kring patienter med drogproblematik. Denna bristande kunskap tycks utifrån litteraturen vara ett problem som pågått under en längre tid och förefaller vara ett återkommande problem. Detta problem tycks även återfinnas på de flesta vårdenheter som tas upp i resultatet (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019; Lundahl et al., 2013; Morley et al., 2015; Miles et al., 2013; St.Marie, 2016; Wedin et al., 2019). Även andra studier belyser denna kunskapsbrist (Ford et al., 2008; Ortega & Ventura, 2013; Solberg & Nåden, 2019). Speciellt finns ett behov av kunskap kring droger som patienterna använder (Bohm et al., 2019; Wedin et al., 2019; Lundahl et al., 2013). Patienter upplever att sjukskötare inte har förståelse gällande drogproblematik och avvänjning (Carusone et al., 2019; Monks et al., 2021; Velez et al., 2017). Att sjukskötare inte känner att de har den

kunskap de behöver leder till flera negativa konsekvenser. Bland annat leder det till att patienterna inte får den hjälp de behöver och att patienterna söker vård sent, på grund av att de inte känner att de kommer få adekvat hjälp och vård. Detta leder i slutändan till att patienterna i flera fall skriver ut sig själva (Carusone et al., 2019; Monks et al. 2012; Simon et al., 2019; Strike et al., 2020). Patienterna upplever det speciellt svårt att få adekvat hjälp vid smärta (Carusone et al., 2019; Monks et al. 2012; Strike et al., 2020) och avgiftning (Carusone et al., 2019; Monks et al., 2012). Sjukskötarens brist på kunskap kan även leda till en försämrad kommunikation mellan sjukskötare och patient. Därutöver finns en risk att bristande kunskap hos sjukskötaren leder till att patienten hamnar i ett underläge till sjukskötaren. Allt detta motiverar behovet av ökad kompetens samt fortsatt forskning inom ämnet.

Det är således tydligt att fyndet, bristande kunskap, är ett stort problem gällande omvårdnaden av patienter med drogproblematik vilket leder till flera negativa konsekvenser inom vården. Genom att lägga fokus på att öka sjukskötares kunskaper leder det sannolikt till att sjukskötare känner sig tryggare i sitt arbete och därmed även till att förbättra omvårdnaden. Sjukskötare poängterar att de önskar ta till sig kunskapen bland annat genom möten och diskussioner med kollegor och specialister som arbetar med patienter med drogproblematik (Horner et al., 2019; Miles et al. 2013; St.Marie, 2016; Wedin et al., 2019). Dock framkommer det inte hur ofta kunskapen bör upprepas och förnyas samt om kunskapen önskas fås individuellt eller i grupp. Detta öppnar upp för nya forskningsområden gällande detta. Ny kunskap kan inte enbart införskaffas genom undervisning och genom att samtala med andra inom vården som arbetar med denna patientgrupp. Travelbee (2003) lyfter vikten av kommunikationen mellan människor. Kommunikationen kan inte bara ske mellan kollegor, utan även mellan sjukskötare och patient. Genom kommunikationen förmedlas tankar och känslor. Överföringen människor emellan är en förutsättning för omvårdnad och därmed en förutsättning för att lindra lidande och hjälpa patienten att hitta mening i sina upplevelser. Kommunikationen ger sjukskötaren möjlighet att uppnå en mellanmänsklig relation, lära känna patienten och kunna möta dennes behov (Travelbee, 2003). Med hjälp av kommunikationen framkommer ny kunskap som sedan kan läggas in i praxis med riktlinjer som stöd för omvårdnad av denna patientgrupp.

Det andra betydande fyndet är sjukskötares attityder och stigma gällande patienter med drogproblematik. Sjukskötare har till viss del en negativ attityd till patienter med drogproblematik och till att vårda dem (Bohm et al., 2019; Horner et al., 2019; Johansson & Wiklund-Gustin; 2015; Lundahl et al., 2013; Morley et al., 2015; Wedin et al., 2019). Liknande resultat framkommer i andra studier, på flera enheter inom vården (Carusone et al., 2019; Monks et al., 2012; Ortega & Ventura, 2013; Paquette et al., 2018; Neville & Roan, 2014; Solberg & Nåden, 2019; Velez et al., 2017). Detta var även författarnas förförståelse. Forskning lyfter att patienter själva känner att de blir negativt bemötta inom vården (Carusone et al., 2019; Monks et al., 2012; Paquette et al., 2018; Solberg & Nåden, 2019; Velez et al., 2017). Patienter upplever att sjukskötare behandlar med förakt och sämre än andra patientgrupper. Patienterna upplever även att de inte är prioriterade. Denna behandling beror, enligt patienterna, endast på patientens drogproblematik (Carusone et al., 2019; Monks et al., 2012; Paquette et al., 2018). Vissa patienter undviker vården så långt det går på grund av tidigare dåliga erfarenheter (Carusone et al., 2019; Strike et al., 2020). Patienter själva lyfte att om de möts med förståelse och inte blir dömda för sin drogproblematik så är de mer benägna att delta i sin vård (Velez et al., 2017).

Således leder en negativ attityd hos sjukskötarna till att patienterna upplever ett undermåligt vårdmöte. Däremot leder en positiv attityd hos sjukskötarna till att patienterna känner sig förstådda och trygga. Författarnas förförståelse var att patienterna inte önskade ta emot den vård som erbjuds, vilket forskningen motsäger. Sjukskötare är beredda att stötta patienterna och patienterna är i många fall villiga att ta emot den hjälp som vården erbjuder dem. Genom att sjukskötare ser patienten bakom drogproblematiken uppstår ett gynnsammare vårdmöte (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Miles et al., 2013; St.Marie, 2016; Wedin et al., 2019), liknande framkommer i andra studier (Solberg & Nåden, 2019). Även Travelbee (2003) belyser vikten av att vårdmötet skall innefatta tryggheten att andra finns där när patienten behöver det. Att motivera patienten att själv ta ansvar för sin vård leder till ett fördelaktigt resultat för både sjukskötare och patient (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; St.Marie, 2016). Joyce Travelbee (2003) lyfter fram människan som en unik individ. Stereotypa uppfattningar, förväntningar och

känslor påverkar mötet mellan två individer. Sjukskötaren bör vara medveten om sina egna uppfattningar om andra människor och hur dessa påverkar mötet. Utifrån sjukskötarens förmåga att se människor som unika individer påverkas mötets karaktär (Travelbee, 2003). Denna litteraturöversikt kan på flera sätt visa att sjukskötarens stereotypa uppfattningar om patienter med drogproblematik, inte enbart påverkar mötet utan även vården och dess resultat. Patienterna känner av sjukskötarens attityder och stigma. Därmed är det sjukskötarens ansvar att genom kunskap förändra negativa attityder och därigenom förbättra vården.

Under datainsamlingen till denna litteraturöversikt uppmärksammades att sjukskötares erfarenheter av omvårdnaden av patienter med drogproblematik, så långt författarna erfarit, inte tycks vara ett speciellt beforskat område. Fokus i forskning som gjorts hittills, om patienter med drogproblematik, tycks ligga på den medicinska behandlingen, sjukskötares attityder samt forskning i ämnet utifrån patientens synvinkel. Utgående från författarnas förförståelse kan detta möjligtvis bero på att detta är på grund av den stigmatisering kring drogproblematik som finns i samhället. Det kan även bero på att det ej tycks finnas stöd från ledningen vilket leder till en känsla av otrygghet i arbetet med patienter med drogproblematik (Horner et al., 2019; Lundahl et al., 2013). På grund av brist på riktlinjer och praxis tycks sjukskötare själva få avgöra hur de skall ge omvårdnad till denna patientgrupp, vilket möjligtvis kan leda till svårigheter att genomföra forskning från sjukskötares synvinkel. Utifrån denna diskussion framkommer flera möjliga framtida forskningsområden kring detta ämne. Huvudsakligen framkommer ett behov av mer forskning kring hur kunskap skall förmedlas till sjukskötarna och vilken kunskap sjukskötare är i behov av. Det finns även behov av forskning kring hur negativa attityder och stigma kan förändras hos sjukskötarna.

5.2 Metoddiskussion

Metoden som använts i detta arbete är en litteraturöversikt kvalitativ, med ett induktivt förhållningssätt. Induktiv förhållningssätt valdes då syftet för arbetet var att belysa sjukskötares erfarenheter av vård av patienter med drogproblematik. Ett induktivt förhållningssätt drar slutsatser från erfarenheter (Henricson & Billhult, 2012). Detta förhållningssätt visade sig vara

ett lämplig förhållningssätt för denna litteraturöversikt, då resultatet framkom med ett öppet sinne. Genom att inte koppla resultatet bundet till en teori kunde möjligtvis en bredare bild av sjukskötares erfarenhet av patienter med drogproblematik framkomma. Denna litteraturöversikt har sammanställts under en tio veckors period enligt direktiv från Högskolan på Åland (2011). Den begränsade tiden för arbetet kan ha påverkat resultatet och kvalitet, då det endast funnits en viss tid för sökande av lämplig litteratur till resultatet (Henricson, 2012). Författarna valde med avsikt ett ämne som var relativt nytt för författarna, för att förförståelsen inte skulle färga litteraturöversikten. Så långt författarna varit medvetna, har detta uppnåtts.

Artiklarna i denna litteraturöversikt speglar den forskning som fanns att finna från åren 2012-2022 för att besvara litteraturöversiktens syfte. Dock kan andra sökord och booleska operationer, så som nursing och qualitative NOT quantitative, samt andra databaser öppna upp för ytterligare forskning som ej framkommit i sökningarna till denna litteraturöversikt. Med hjälp av den funna litteraturen har syftet till denna litteraturöversikt besvarats. För att uppnå detta har lämpliga sökord som besvarar syftet använts. De abstrakt som framkom vid databassökningar genomlästes för att finna lämpligt material. För att öka litteraturöversiktens trovärdighet användes databaserna Cinahl Complete och PubMed som lyfter forskning inom omvårdnad vilket passade syftet. Detta för att säkerställa att syftet på bästa sätt kunde besvaras. Författarna hade begränsad förkunskap i användandet av att söka information i databaser, vilket kan ha påverkat resultatet negativt. Artiklarna kvalitetsgranskades och uppnådde grad I och II vilket kan höja trovärdigheten för resultatet. Endast en artikel uppnådde grad II medan sju artiklar uppnådde grad I, detta är positivt för trovärdigheten av resultatet (se bilaga 2). Författarna hade begränsad förkunskap i att kvalitetsgranska artiklar och kvalitetsgranskningen delades upp mellan författarna, vilken kan ha påverkat resultatet på kvalitetsgranskningen och kan sänka trovärdigheten (Henricson, 2012). Författarna använde samma mätmetod för kvaliteten (Olsson och Sörensen, 2011). Då urval, sökord och datainsamling utförligt redovisats är reproducerbarheten god (Henricson, 2012). Som en del av god vetenskaplig praxis har denna litteraturöversikt genomförts med öppenhet, respektfullhet, ärlighet och försiktighet (Arene, u.å). Detta genom att endast välja artiklar till studien där det framgår att respondenterna blivit

informerade om syftet med studien och givit sitt samtycke samt artiklarna erhållit godkännande av en etisk kommitté. Genom att ange källor visar denna litteraturöversikt att andra forskares material har tolkats och inte plagierats.

Analysen av den funna litteraturen genomfördes gemensamt av författarna. Koderna som uppkom vid skapandet av tankekartan diskuterades gemensamt. Detta för att tillsammans se röda trådar i kodningen och därefter utforma huvudkategorier samt underkategorier. Resultatdelen kontrollerades av handledare och kurskamrater vid flera tillfällen, vilket stärker trovärdigheten. Författarna till denna litteraturöversikt är noviser inom författarskap av litteraturöversikter vilket kan ha påverkat översikts resultat negativt. I litteraturöversikten användes endast artiklar på engelska. Detta då sökningar med andra språk, som författarna behärskar såsom svenska och tyska, ej gav upphov till artiklar som svarade på det valda syftet. Då författarna har svenska som modersmål och självständigt översatt innehållet kan resultatet ha påverkats negativt, då felaktiga tolkningar kan ha uppstått. Fyra av artiklarna i resultatet var från Sverige, två från USA, en från Australien och en Storbritannien. De kulturella skillnaderna mellan länderna och hur vårdverksamheten bedrivs i dessa länder kan ha påverkat analysen och därmed trovärdigheten i resultatet. Dock anser författarna att flera av dessa länder kan ha liknande socioekonomiska status, vilket ökar överförbarheten av resultatet länderna emellan. Ingen vikt har lagts på respondenternas kön i litteraturöversikten, då det ej framkommit i artiklarna hur många män eller kvinnor som varit respondenter. Ytterligare påverkar inte respondenternas kön på litteraturöversiktens syfte (Henricson, 2012).

Resultaten från denna studie kan överföras mellan vårdens olika enheter där sjukskötare möter personer med drogproblematik. Dock skall resultaten med försiktighet överföras till situationer där sjukskötare ej arbetar med personer med drogproblematik. Resultatet lyfter inte att sjukskötarna skulle ha liknande erfarenheter med andra patientgrupper vilket gör att resultat i denna litteraturöversikt ej kan motivera en bredare generalisering. Vid en liknande litteraturöversikt kan det vara av vinst att ha ett större tidsspann för datainsamling av material och analys av vetenskapligt material. Det kan även vara positivt att använda artiklar skrivna på

författarens eget modersmål för att inte överföringen mellan språken skall påverka resultatet (Henricson, 2012).

5.3 Konklusion

Forskning kring detta ämne tycks överlag ske på specialiserad nivå, till exempel på psykiatriska enheter och inom mödravården. Denna litteraturöversikt sammanställde forskning från flera olika enheter och kunde därmed se ett mönster som passade in på flera olika vårdenheter och specialiseringar. Dock finns grund för fortsatt forskning inom området på allmän nivå för att möjligtvis finna ny kunskap. Forskning inom ämnet har de senaste åren genomförts i Norden, bland annat gjorts i Sverige. Det finns dock ett behov av liknande forskning från de andra nordiska länderna, för att ge en bredare inblick i ämnet.

Utifrån de vetenskapliga artiklarna i denna litteraturöversikt framkommer två betydande fynd. Det första betydande fyndet som framkommer är att sjukskötare upplever bristande kunskap på flera plan när det handlar om att arbeta med patienter med drogproblem. Bristande kunskap tycks utifrån litteraturen ha varit ett problem redan under en längre tid och förefaller vara ett återkommande problem, utifrån artiklar publicerade cirka tio år senare. Det andra betydande fyndet är att sjukskötares attityd och stigma till patienter med drogproblem. De attityder och stigma sjuksköterna har påverkar vårdmötet negativt. Sjukskötern bör vara medveten om sina egna uppfattningar om andra människor och hur dessa påverkar mötet.

Med hjälp av denna litteraturöversikt kan sjukskötare och vårdenheter bli medvetna om problematiken som förekommer gällande sjukskötares omvårdnad av patienter med drogproblem. Genom att belysa dessa problemområden kan ny policy, praxis och nya riktlinjer genereras. Med hjälp av nya riktlinjer gällande attityder och stigma kan vården och arbetsmiljön förbättras. Kontinuerlig utbildning kan ske med hjälp av vårdpersonal som frekvent arbetar med denna patientgrupp. För att upprätthålla sjukskötares kunskap gällande denna patientgrupp vilket kan leda till att trygghet i arbetet skapas för sjukskötare. Även genom att arbetsgivande organisationer erbjuder sjukskötare kontinuerlig handledning och stöd i arbetet

med denna patientgrupp, kan de negativa attityder och stigmatiseringen motarbetas samt skapa trygghet för sjukskötare. I slutändan kan detta leda till bättre samarbete inom kollegiet och bättre omvårdnad av patienterna.

KÄLLFÖRTECKNING/REFERENCE LIST

Abram, M. (2018). The Role of the Registered Nurse Working in Substance Use Disorder Treatment: A Hermeneutic Study. *Issues in Mental Health Nursing*, 39(6), 490-498.
<https://doi.org/10.1080/01612840.2017.1413462>

Arene. (u.å). *Etiska rekommendationer för examensarbeten på yrkeshögskolor* [Broschyr].
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.

Bohm, K., Lund, R., Nordlander, J. & Vicente, V. (2019). Ambulance nurses experience to relieve pain in patients with addiction problems in Sweden. *International Emergency Nursing*, 46, 100779.
doi: 10.1016/j.ienj.2019.06.002.

Boyd, J., Randell, T. & Kuisma, M. (2003). Serious overdoses involving buprenorphine in Helsinki. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica*, 47(8), 1031-1033.
<https://doi.org/10.1034/j.1399-6576.2003.00201.x>

Carusone, S., Guta, A., Robinson, S., Tan, D., Cooper, C., O'Leary, B., de Prinse, K., Cobb, G., Upsher, R. & Strike, C. (2019). "Maybe if I stop the drugs, then maybe they'd care?" - hospital care experiences of people who use drugs. *Harm Reduct Journal*, 16, 16
doi: [10.1186/s12954-019-0285-7](https://doi.org/10.1186/s12954-019-0285-7)

Danielson, E. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (1. uppl. s. 329-343). Studentlitteratur.

Finska Läkarföreningen Duodecim. (27 april 2021). *Vård av personer med narkotikamissbruk*.
<https://www.kaypahoito.fi/sv/gvr00053>

Ford, R., Bammer, G. & Becker, N. (2008). The determinants of nurses' therapeutic attitude to patients who use illicit drugs and implications for workforce development. *Journal of Clinical Nursing*, 17, 2452-2462.

doi: [10.1111/j.1365-2702.2007.02266.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2007.02266.x)

Folkhälsomyndigheten. (2022). *Narkotikasituationen i Europa och världen*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/utveckling-inom-andts-anvandning-och-ohalsa/bruk/narkotikabruket-och-utvecklingen/narkotikasituationen-i-europa-och-varlden/>

Henricson, M. (2012a). Forskningsprocessen: Problem, syfte och inledning/bakgrund. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (1. uppl. s. 53-66). Studentlitteratur.

Henricson, M. (2012b). Diskussion. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (1. uppl. s. 471-480). Studentlitteratur.

Henricson, M & Billhult, A. (2012). Kvalitativ design. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (1. uppl. s. 129-137). Studentlitteratur.

Horner, G., Daddona, J., Burke, D., Cullinane, J., Skeer, M. & Wurcel, A. G. (2019). "You're kind of at war with yourself as a nurse": Perspectives of inpatient nurses on treating people who present with a comorbid opioid use disorder. *PLOS ONE*, 14(10), 0224335.

doi: 10.1371/journal.pone.0224335

Högskolan på Åland. (2011). *Särskilda grunder för bedömning av examensarbete för studerande på utbildningsprogrammet för social- och hälsovård*. Högskolan på Åland, Sjukskötare.

Institutet för hälsa och välfärd [THL]. (9 oktober 2020a). *Narkotika i Finland*.

<https://thl.fi/sv/web/alkohol-tobak-och-beroenden/narkotika/narkotika-i-finland>

Institutet för hälsa och välfärd [THL]. (27 maj 2020b). *Narkotikaprofilen i Finland är exceptionell jämför med överdosrelaterade dödsfall inom Norden.*

<https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/-/narkotikaprofilen-i-finland-ar-exceptionell-jamfort-med-overdosrelaterade-dodsfall-inom-norden>

Jack, H., Oller, D., Kelly, J., Magidson, J. & Wakeman, S. (2017). Addressing substance use disorder in primary care: The role, integration, and impact of recovery coaches. *Substance Abuse*, 39(3), 307-314.

<https://doi.org/10.1080/08897077.2017.1389802>

Johansson, L. & Wiklund-Gustin, L. (2015). The multifaceted vigilance - nurses experiences of caring encounters with patients suffering from substance use disorder. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 30(2), 303-311.

doi: 10.1111/scs.12244.

Karlsson, E. (2012). Informationssökning. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (uppl. 1., s. 95-113). Studentlitteratur.

Lundahl, M-K., Olovsson, K., Rönngren, Y. & Norbergh, K-G. (2013). Nurse's perspectives on care provided for patients with gamma-hydroxybutyric acid and gamma-butyrolactone abuse. *Journal of Clinical Nursing*, 23(17-18), 2589-2598.

doi: 10.1111/jocn.12475

Mankinen, S., Preger, N. & Lundberg, H. Ålands hälso- och sjukvård. (15 oktober 2020). *Läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende (LARO).*

<https://ahsdom.sharepoint.com/sites/forfattarwebbplats-varld-styrande-d/ODMPublished/444/LARO%20riktlinjer%2020200507.pdf>

Miles, M., Chapman, Y., Francis, K. & Taylor, B. (2013). Midwives experiences of establishing partnerships: Working with pregnant women who use illicit drugs. *Midwifery*, 30 (10), 1082-1087. doi: 10.1016/j.midw.2013.06.020.

Monks, R., Topping, A. & Newell, R. (2012). The dominant care management of illicit drug users in medical wards, the views of nurses and patients: a grounded theory study. *Journal of Advanced Nursing*, 69(4), 935-946.

doi: [10.1111/j.1365-2648.2012.06088.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2012.06088.x)

Morin, J-F., Afzali, M., Bourque, J., Stewart, S., Séguin, J., O'Leary-Barrett, M. & Conrad, P. (2018). A Population-Based Analysis of the Relationship Between Substance Use and Adolescent Cognitive Development. *The American Journal of Psychiatry*, 175(2), 98-106.

doi: [10.1176/appi.ajp.2018.18020202](https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2018.18020202)

Morley, G., Briggs, E. & Chumbley, G. (2015). Nurses' experiences of patients with substance-use disorder in pain: A phenomenological study. *Pain Management Nursing*, 16(5), 701-711.

doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.pmn.2015.03.005>

Neville, K. & Roan, N. (2012). Challenges in nursing practice: Nurses' perceptions in caring for hospitalized medical-surgical patients with substance abuse/dependence. *Journal of advanced nursing*, 44(6), 339-346.

doi: [10.1097/NNA.0000000000000079](https://doi.org/10.1097/NNA.0000000000000079)

Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen* (3 uppl.). Liber.

Ortega, L. & Ventura, C. (2013). I am alone: the experience of nurses delivering care to alcohol and drug users. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 47(6), 1379-1386.

doi: [10.1590/S0080-623420130000600019](https://doi.org/10.1590/S0080-623420130000600019)

Paquette, C., Syvertsen, J. & Pollini, R. (2018). Stigma at every turn: health services experiences among people who inject drugs. *International Journal of Drug Policy*, 57, 104-110.

<https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2018.04.004>

Sandberg, H. (2015). *Sjuksköterskans samtal - professionalitet och medmänsklighet* (uppl. 2). Studentlitteratur.

Simon, R., Snow, R. & Wakeman, S. (2019). Understanding why patients with substance use disorders leave the hospital against medical advice: A qualitative study. *Substance Abuse*, 41(4), 519-525.

<https://doi.org/10.1080/08897077.2019.1671942>

Solberg, H. & Nåden, D. (2019). It is just that people treat you like a human being: The meaning of dignity for patients with substance use disorders. *Journal of Clinical Nursing*, 29(3-4), 480-491. <https://doi.org/10.1111/jocn.15108>

Strike, C., Robinson, S., Guta, A., Tan, Darrell., O'Leary, Bill., Cooper, C., Upshur, R. & Carusone, S. (2020). Illicit drug use while admitted to hospital: patient and healthcare provider perspectives. *PLoS One*, 15(3), 0229713.

doi: [10.1371/journal.pone.0229713](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0229713)

St. Marie, B. (2016). The Experiences of Advanced Practice Nurses Caring for patients with Substance Use Disorder and Chronic Pain. *Pain Management Nursing*, 17(5), 311-321.
doi: 10.1016/j.pmn.2016.06.001

Svensk sjuksköterskeförening. (2021). *Omvårdnad - forskning och framtid: Strategi för forskning inom omvårdnad* [Broschyr].
<https://www.swenurse.se/download/18.9f73344170c00306231599/1584015267228/omv%C3%A5rdnad%20forskning%20och%20framtid%202016.pdf>

Travelbee, J. (2003). (3 uppl.) Mellommenneskelige forhold i sykepleie. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Velez, C., Nicolaidis, C., Korthuis, T. & Englander, H. (2017). It's been an Experience, a Life Learning Experience": A Qualitative Study of Hospitalized Patients with Substance Use Disorders. *Journal of General Internal Medicine*, 32(3), 296-303.

doi: [10.1007/s11606-016-3919-4](https://doi.org/10.1007/s11606-016-3919-4)

Vetenskapsrådet. (2017). God forskningssed.

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningsse_d_VR_2017.pdfv

Wakeman, S., Pham-Kanter, G. & Donelan, K. (2016). Attitudes, practices, and preparedness to care for patients with substance use disorder: Results from a survey of general internists. *Substance Abuse*, 37(4), 635-641.

doi: <https://doi.org/10.1080/08897077.2016.1187240>

Wallengren, C. & Henricson, M. (2012). Vetenskaplig kvalitetssäkring av litteraturbaserat examensarbete. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (uppl. 1., s. 95-113). Studentlitteratur.

Wedin, A., Sandström, S., Sandström, L. & Forsberg, A. (2020). Critical care nurses experiences of nursing intoxicated patients after abuse of drugs. *British Association of Critical Care Nurses*, 27(1), 66-72.

doi: 10.1111/nicc.12533

World Medical Association. (2018). *WMA Declaration of Helsinki - Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects* [Broschyr].

<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Ålands statistik och utredningsbyrå. (2021). *Ålänningsars alkohol-, narkotika- och tobaksbruk samt spelvanor 2021* (2021:4).

https://www.asub.ax/sites/www.asub.ax/files/reports/andts_2021_10.6.2021.pdf

Åslund, C. & Nilsson, K. (2013). Social capital in relation to alcohol consumption, smoking, and illicit drug use among adolescents: a cross-sectional study in Sweden. *International Journal for Equity in Health*, 12(33), 1-11.

<https://doi.org/10.1186/1475-9276-12-33>

BILAGOR/APPENDICES

Bilaga 1. Tabellöversikt av litteratursökning

<i>Datum</i>	<i>Databas</i>	<i>Sökord</i>	<i>Antal träffar</i>	<i>Antal använda artiklar</i>
5/4-22	CINAHL Complete	Substance use AND nurses experiences **	38	5
5/4-22	PubMed	Nurses experiences AND addiction problems*	53	1
6/4-22	PubMed	Opioid Use Disorder AND nurses experiences*	78	1
6/4-22	PubMed	Illicit drug use AND nurses experiences*	16	-
8/4-22	Manuell-sökning			1

**Limiters - English Language, Peer Reviewed, Abstract*

*** Limiters - English Language, Peer Reviewed, Abstract, Boolean/Phrase*

Bilaga 2. Tabellöversikt av resultatartiklar

Artikel (Författare, titel, tidskrift, land, år)	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet
<p>Författare: Bohm, K., Lund, R., Nordlander, J. & Vicente, V.</p> <p>Titel: Ambulance nursés experience to relieve pain in patients with addiction problems in Sweden</p> <p>Tidskrift: International Emergency Nursing</p> <p>År: 2019</p> <p>Land: Sverige</p>	Att beskriva prehospital akut sjukskötares upplevelser av att lindra smärta hos patienter med missbrukspro blematik.	Åtta prehospitala akut sjukskötare intervjuades.	Kvalitativt förhållningssät t med semistrukturer ade intervjuer. Materialet analyserades enligt en manifest innehållsanalys .	Studiens huvudfynd var att prehospitala akut sjukskötare ville ge alla patienter lika vård men ofta upplevde osäkerhet vid vård av missbrukare. Brist på information och kunskap om missbruk och missbrukarnas egna känslor och värderingar gjorde det svårt att avgöra vad som var rätt eller fel behandling. Svårigheten ökade ytterligare pga oklara riktlinjerna och brist på stöd.	Etiskt godkännande erhölls från den regionala etiska kommittén vid Karolinska institutet, Stockholm.	Grad I.

Artikel (Författare, titel, tidskrift,	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet

<i>land, år)</i>						
<p>Författare: Horner, G., Daddona, J., Burke, D., Cullinane, J., Skeer, M. & Wurcel, A. G.</p> <p>Titel: “You’re kind of at war with yourself as a nurse”: Perceptions of inpatient nurses on treating people who present with a comorbid opioid use disorder</p> <p>Tidskrift: PLOS ONE Open access</p> <p>År: 2019</p> <p>Land: USA</p>	<p>Syfte med studien var att var att bedöma attityder, uppfattningar och utbildningsbehov för sjuksköterskor i slutenvården när de tar hand om patienter som har ett substansbrukssyndrom.</p>	<p>Tjugotvå sjukskötare vid ett stort akademiskt medicinskt center i Boston, USA.</p>	<p>Semistrukturerade intervjuer genomfördes och därefter gjordes en tematisk analys. Materialet analyserades med hjälp av Birks and Mills’ grounded theory.</p>	<p>Sex teman framkom i studien; stigma, bedöma och behandla smärta, känslor av utbrändhet, kommunikation mellan andra vårdenheter, säkerhet och trygghet och förändringsmöjligheter.</p>	<p>Godkännande erhöles av verkställande direktören för centret för omvårdnadsforskning och innovationer.</p>	<p>Grad I.</p>

<i>Artikel (Författare, titel, tidskrift, land, år)</i>	<i>Syfte</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Metod</i>	<i>Resultat</i>	<i>Etik</i>	<i>Kvalitet</i>

<p>Författare: Johansson, L. & Wiklund-Gustin, L.</p> <p>Titel: The multifaceted vigilance - nurses' experiences of caring encounters with patients suffering from substance use disorder.</p> <p>Tidskrift: Scandinavian Journal of Caring Sciences</p> <p>År: 2015</p> <p>Land: Sverige</p>	<p>Denna studie syftade till att beskriva hur sjukskötare som arbetar i slutna psykiatrisk vård upplever vårdande möten med patienter som lider av substansbruks syndrom (SUD).</p>	<p>Sex sjukskötare som arbetar inom den slutna psykiatrisk vården.</p>	<p>Data erhöles under fyra reflekterande grupp dialoger. De transkriberade dialogerna genomgick latent kvalitativ innehållsanalys .</p>	<p>Ett tema kallat 'den mångfacetterade vaksamheten' framkommer. Med detta menas, hur sjukskötare strävade efter att ge god vård, samtidigt som de var vaksamma mot såväl patienters beteende som deras egna reaktioner på det. Inom det temat beskrev fyra kategorier erfarenheter relaterade till olika utmaningar som sjuksköterskor möter i vårdmötet.</p>	<p>Projektet var föremål för etiskt godkännande från en regional etisk nämnd. Deltagandet var frivilligt och möjligt att avbryta när som helst. Deltagarna gav sitt informerade samtycke till att forskarna fick använda inspelningar från de reflekterande dialogerna för forskningsändamål. Frågor om sekretess diskuterades. Inga etiska problem stöttes på under processen.</p>	<p>Grad I.</p>
--	---	--	---	--	---	----------------

Artikel (Författare, titel, tidskrift, land, år)	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet
---	--------------	------------------	--------------	-----------------	-------------	-----------------

<p>Författare: Lundahl, M-K., Olovsson, K. J., Rönngren, Y. & Norbergh, K-G.</p> <p>Titel: Nurse's perspectives on care provided for patients with gamma-hydroxy butyric acid and gamma-butyrola ctone abuse</p> <p>Tidskrift: Journal of Clinical nursing</p> <p>År: 2013</p> <p>Land: Sverige</p>	<p>Syftet var att beskriva registrerade sjukskötares synpunkter och erfarenheter av vårda patienter, med gamma - hydroxy butansyra (GHB) och gamma-butyrolactone (GBL) missbruk, i slutenvård på psykiatriska enheter.</p>	<p>Femton sjukskötare som arbetar på specialiserade beroendeenheter på psykiatriska avdelningar.</p>	<p>Semistrukturerade intervjuer. Datan analyserades genom beskrivande, kvalitativ analys.</p>	<p>Två teman framkom i studien; känslor av ångest och förtvivlan och sträva efter goda relationer.</p>	<p>Godkännande erhölls av etisk kommitté från ett universitet i Mellan Sverige.</p>	<p>Grad I.</p>
--	--	--	---	--	---	----------------

Artikel (Författare, titel, tidskrift, land, år)	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet
<p>Författare: Miles, M., Chapman, Y., Francis, K. & Taylor, B.</p> <p>Titel: Midwives experiences of establishing partnerships: Working with pregnant women who use illicit drugs</p> <p>Tidskrift: Midwifery</p> <p>År: 2013</p> <p>Land: Australien</p>	<p>Syftet med denna studie var att förklara erfarenheterna av barnmorskor som väljer att arbeta med gravida kvinnor som också använder illegala droger.</p>	<p>Tolv australiensiska barnmorskor intervjuades.</p>	<p>Intervjuerna analyserades med hjälp av en systematisk, tematisk analysmetod med hjälp av Heideggarian hermeneutisk fenomenologi.</p>	<p>Tre teman som identifierades från data som kapslar in upplevelsen var att etablera partnerskap, göra skillnad och att släppa taget och omdefiniera praxis.</p>	<p>Godkännande för att genomföra studien erhöles från Monash University Human Ethics Committee.</p>	<p>Grad I.</p>

Artikel (Författare, titel, tidskrift, land, år)	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet
<p>Författare: Morley, G., Briggs, E. & Chumbley, G.</p> <p>Titel: Nurses' experiences of patients with substance- use disorder in pain: A phenomenologic al study</p> <p>Tidskrift: Pain Management Nursing</p> <p>År: 2015</p> <p>Land: Storbritannien</p>	<p>Syftet med denna studie var att undersöka sjukskötares erfarenheter av att vårda patienter med substanssyndrom med smärta.</p>	<p>Fem registrerade sjukskötare som avlagt sin examen från King's College London.</p>	<p>Semistrukturerade intervjuer, som sedan analyserades med Giorgis tematiska analys.</p>	<p>Fyra teman framkom i resultatet; Patient egenskaper, patienthantering, stress och mål som påverkar smärthantering och psyko-sociala faktorer.</p>	<p>Godkännande erhöles av King's College Londons psychiatric, nursing and midwifery forskningsetiska kommittén.</p>	<p>Grad I.</p>

Artikel (Författare, titel, tidskrift, land, år)	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet
<p>Författare: St. Marie, B.</p> <p>Titel: The experiences of advanced practice nurses caring for patients with substance use disorder and chronic pain</p> <p>Tidskrift: Pain Management Nursing</p> <p>År: 2016</p> <p>Land: USA</p>	Undersöka avancerad specialistsjuksköterskors (APRN) erfarenheter av omvårdnad till patienter med substansbrukssyndrom och kronisk smärta..	20 avancerad specialistsjukskötare som vårdade patienter med kronisk smärta och substansbrukssyndrom	Semistrukturerade intervjuer genomfördes och analyserades genom tematisk analys.	Tre teman framkom; en förskjutning av patienter från andra vårdgivare till APRNs vårdenheter, hinder för tillgång till icke-medicinska metoder för smärthantering samt APRNs roll att vårda patienter med kronisk smärta och substansbrukssyndrom.	Godkännande erhöles av en institutionell granskningsnämnd genom universitetet i Iowa.	Grad II.

Artikel	Syfte	Deltagare	Metod	Resultat	Etik	Kvalitet
----------------	--------------	------------------	--------------	-----------------	-------------	-----------------

(Författare, titel, tidskrift, land, år)						
<p>Författare: Wedin, A., Sandström, S., Sandström, L. & Forsberg, A.</p> <p>Titel: Critical care nurses experiences of nursing intoxicated patients after abuse of drugs</p> <p>Tidskrift: British Association of Critical Care Nurses</p> <p>År: 2020</p> <p>Land: Sverige</p>	Att belysa svenska intensivvårds sjukskötares erfarenheter av att vårda patienter efter oavsiktliga överdoser av illegala droger.	Åtta intensivvårds sjukskötare vid en intensivvårdsavdelning i Sverige.	Semistrukturerade intervjuer genomfördes. Materialet analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys.	Teman som belystes var känsla av empati, en önskan att vilja ge värdig vård, en rädsla att vårda patienter med drogproblematik, känsla av för lite empati, känsla av frustration och ifrågasättande av vården; för lite kunskap om en komplex och utmanande situation.	Godkännande erhöles från en lokal universitets etikprövningsnämnd och från de medicinska cheferna som ansvarar för intensivvårdsenheten.	Grad I.